

Verslag werkgroep verzilting
19 juni 2019

Introductie

Alies Hoitsma heet de aanwezigen, en in het bijzonder degenen die voor de eerste keer aan het overleg deelnemen, welkom. Na een voorstelronde wordt de voorgeschiedenis van het werkgroepoverleg toegelicht en geschetst dat het omgevingsproces Ternaard onderdeel is van een pilot van het ministerie van EZK om de omgeving op een andere en betere manier bij de voorgenomen gaswinning bij Ternaard te betrekken. Onderdeel van de pilot zijn twee sporen; het ontzorgingsspoor (getrokken door EZK en NAM) en een investeringsagenda voor drie onderdelen:

- Energietransitie;
- Sociaal economische vitaliteit;
- Verzilting.

Het doel van het werkgroepoverleg is om het onderdeel verzilting aan de hand van de door deskundigen gecompriëerde stukken nader te verkennen, zodat een keuze voor nadere uitwerking kan worden gemaakt en in het najaar een investeringsagenda aan de minister kan worden voorgelegd. Als de minister besluit dat de gaswinning bij Ternaard doorgaat, ligt er dus een agenda op basis waarvan EZK investeringen kan doen in de regio. De regio heeft nu de kans om aan te geven wat er moet gebeuren als de gaswinning doorgaat.

In de gedachtewisseling die volgt wordt onder andere naar voren gebracht dat bodemdaling door gaswinning schade veroorzaakt in de percelen van agrariërs. Voor procedures om schadevergoeding door agrariërs is in Groningen een agrarische tafel ingericht. De oproep is om te leren van de aanpak in Groningen, het gebiedsproces Franekeradeel-Harlingen en het wiel niet opnieuw uit te vinden. In het overleg wordt tevens geopperd om op voorhand een fonds in het leven te roepen voor schadeherstel zodat snel tot schadevergoeding kan worden overgegaan. Een delfstoffenwinner is op grond van de Mijnbouwwet en het Burgerlijk wetboek verplicht om schade door mijnbouw te vergoeden. Het omgevingsproces en de investeringsagenda veranderen daar niks aan.

Alies Hoitsma geeft daarop aan dat voor afspraken over schadeafhandeling een ontzorgingsspoor wordt uitgewerkt. Dat is ook een onderdeel van het omgevingsproces Ternaard en wordt getrokken door EZK en NAM. Het ontzorgingsspoor staat onder onafhankelijk voorzitterschap van Albert van der Ploeg. Afgesproken wordt dat Partoer in ieder de verbinding legt. **(actie Partoer)**

Beschouwing maatregelen

De gevolgde werkwijze bij het thema verzilting wordt vervolgens toegelicht. Verzilting is een ontwikkeling die zich langs de kuststreek voordoet en versterkt wordt door de zeespiegelstijging en bodemdaling door gaswinning. Het waterschap heeft dit daarom als kansrijk geacht thema ingebracht voor verdere uitwerking binnen de investeringsagenda. Op 11 april zijn daarvoor ideeën opgehaald tijdens een dorpen-/expertsessie. Deze zijn de eerste werkgroepvergadering van 21 mei beschouwd en gelabeld. Vervolgens hebben de deskundigen van gemeente, provincie en Wetterskip één en ander beschouwd op effectiviteit tegen verzilting, of de maatregelen redelijkerwijs voor de korte of lange termijn in aanmerking komen en of er sprake is van streek- dan wel perceelniveau. De lijst is daarmee gecompriëerd waarbij is geconstateerd dat diverse niet geselecteerde onderwerpen op het gebied van 'blau/grien' mogelijk wel een plaats (kunnen) vinden bij het thema sociaal economische vitaliteit. Daarnaast is het wenselijk om binnen de investeringsagenda ruimte te vragen voor de toekomstbestendigheid van het gebied, m.a.w. een soort integraal en toekomstgericht gebiedsproces met daarbinnen ook aandacht voor verzilting. Deze brede visie is nodig maar voor nu een stap te ver.

In de beschouwing van de maatregelen komt onder andere het volgende naar voren:

- Plannen/maatregelen moeten ook economisch worden doorgerekend (bijvoorbeeld door Wageningen); ondergrondse opslag van hemelwater en druppelirrigatie is waarschijnlijk niet rendabel;
- Reserveer op voorhand geld voor korte termijn maatregelen (fonds);

- Bij de verziltingsrisicokaart wordt toegelicht dat de kaart indicatief is, die is gemaakt op basis van beschikbare maar niet volledige gegevens. Wel is duidelijk dat de mate van verzilting aanzienlijk verschilt. Het is wenselijk om de bodemdalingscontouren door gaswinning aan de kaart toe te voegen (**actie Wetterskip**);
- Het is duidelijk dat verzilting een probleem vormt dan wel gaat vormen en dat het dus wenselijk is dat ernst en omvang veel beter in kaart worden gebracht. Een uitgebreid monitoringssysteem is een noodzakelijke eerste stap, leg daar direct bijvoorbeeld 0,5 miljoen euro voor klaar;
- Bij de RUG wordt een model ontwikkeld voor bepaling van waardedaling in agrarische percelen door gaswinning;
- Binnen 'zoet op zout' worden verschillende anti-verziltingsmaatregelen beschreven;
- Kunnen buitendijks geen proefvakken worden aangelegd om te experimenteren met zouttolerante gewassen?
- Op perceelniveau lijken antiverziltingsdrainage en ondergrondse opslag (icm druppelirrigatie) goede opties (opmerking: voeg wetenschap en economische toetsing toe);
- Mogelijk zijn kleinere peilvakken effectief? In de praktijk betekent dit lokaal hogere peilen;
- Anti-verziltingsdrainage is vorm van peilverhoging binnen het perceel;
- De gebieden met groot verziltingsrisico komen in aanmerking voor pilots icm meetprogramma in de percelen;
- De rietproef in het Lauwersmeer is peilverhoging met zoet water;
- Sommige maatregelen zijn nu niet kosteneffectief, wellicht kan het niet kosteneffectieve deel worden gedekt uit een fonds;
- Sluit aan bij de bestaande platforms zoals zoet op zout en zorg voor een haalbaarheidsbudget en let op de economische ontwikkeling van bedrijven;
- Wat is het aandeel van bodemdaling in de toename van de verzilting?

Selectie

Voor de maatregelen op perceelniveau worden de volgende onderwerpen aangemerkt als wenselijk voor de investeringsagenda:

1. Monitoring;
2. Anti-verziltingsdrainage;
3. Proefvakken buitendijks voor zouttolerante gewassen;
4. Ondergrondse zoetwateropslag + druppelirrigatie.

Vervolg

De Friese overheden werken de investeringsagenda nu samen met Partoer verder uit. De stakeholders worden daarbij betrokken. Een 3^e werkgroepoverleg wordt nog door Partoer gepland.